niet over nog zooveel andere uitingen van activiteit. Laat het genoeg zijn. Laten we uit dit korte résumé dit onthouden, dat de afdeelingen in onze N.N.V., ieder op haar wijze, de eene wat intensiever en de andere wat rustiger, arbeiden aan het groote en mooie doel onzer vereeniging en dat de groote vereeniging bij dezen veertigsten mijlpaal met dankbaarheid kan herdenken de bereidwillige medewerking in al die jaren van haar afdeelingen bij haar werk ondervonden.

Geland, en met bloote beenen op excursie over de zandbanken.

V. Westhoff • Utrecht

De Leiderskampen voor Natuurstudie.

Naast het vele, wat de N.N.V. haar leden biedt, heeft zij ook een ruim arbeidsveld buiten eigen kring, ten gunste van allen in ons land, wie de natuur ter harte gaat als bron van studie of van schoonheid. In de eerste plaats denken wij dan aan haar actie voor natuurbescherming; verder aan de reeks boekwerkjes op natuurhistorisch gebied, die als „Bibliotheek van de N.N.V." het licht zagen, en aan de vele tentoonstellingen. Maar de meest directe dienst van de N.N.V. aan de samenleving is toch wel het „Leiderskamp voor Natuurstudie", dat jaarlijks wordt georganiseerd, en het is dan ook goed, in een jubileum-nummer van „Natura" mede eenige aandacht te schenken aan deze zoo vruchtdragende instelling.

In 1928 bracht dr. J. P. T. Bijhouwer, onze latere algemeen secretaris, uit Amerika het denkbeeld mee, een natuurhistorisch scholingskamp te organiseeren voor leiders van jeugdorganisaties.

Voor ons land had dit plan twee aspecten. In de eerste plaats bood het een kans tot verbreiding van meer serieuze natuurstudie, en daarmee ook van de natuurbeschermingsgedachte, onder de jongeren in breeden kring. In de tweede plaats deed zich nu een gelegenheid voor, leiders uit uiteenloopende groepeeringen voor een objectief en neutraal ideëel doel in één kamp te vereenigen, wat bevorderlijk zou kunnen zijn voor beter onderling begrip en contact.

Het hoofdbestuur stelde dan ook gaarne een organisatie-commissie in. Onze Algemeen Voorzitter nam de leiding, en heeft die, ook in de kampen zelf, tot ieders genoegen tot op heden kunnen behouden, enkele onderbrekingen daargelaten. In 1929 werd op de Heemhoeve bij Emst het eerste kamp gehouden. Men had terecht ingezien, dat men in den aanvang niet voldoende jeugdleiders voor deze kampen zou kunnen interesseeren, en stelde het kamp dan ook open voor particulieren, in het bijzonder N.N.V. leden. Zoowel leiders in jeugdorganisaties als N.N.V. leden waren in de eerste drie kampen verre in de minderheid; men trof er vooral onderwijzend personeel aan, veelal tussen 20 en 30 jaar.

In 1932 echter nam onverwacht de opkomst van N.N.V. leden sterk toe, waardoor de gemiddelde leeftijd van kampdeelnemers aanmerkelijk steeg. Dit bleek voor het doel van het Leiderskamp niet bevorderlijk te zijn. Het spreekt vanzelf, dat oudere menschen, wier werkkring doorgaans op geheel ander gebied ligt, zich in hun vacantie willen ontspannen, en wel met belangstelling de natuur kunnen gadeslaan, maar zich in het algemeen in haar problemen niet wenschen te verdiepen. De kamp-commissie zag echter toen reeds in, dat een Leiderskamp op een hooger peil moest staan. Hier moest met meer aandacht en toewijding worden gewerkt, met het enthousiasme en de activiteit, die vooral jongeren kenmerkt; het doel moest immers zijn, dat de deelnemers hun verworven kennis op anderen konden overdragen!

Met kracht is in de volgende jaren in deze richting gestreefd, en wij kunnen wel zeggen, met volkomen succes. Een welkome steun was de geleidelijke intrede van N.J.N.-ers, leiders, uit den Nederlandschen Jeugdbond voor Natuurstudie. In 1933 (Epen) en 1934 (Terschelling) waren het er nog slechts enkelen, doch in

Excursie op het wad.

Leiderskamp
Schouwen
1939.

Foto
Ir. W. v. d. Kloot.

1935 (Havelte) steeg het aantal tot 10%, in 1936 (Kotten) tot 25%, en op dit laatste peil heeft het zich gehandhaafd. Dit is mede te danken aan den steun van het Hoofdbestuur van den N.J.N., dat als eerste, het belang van de Leiderskampen voor de „kadervorming" officieel erkende door sinds 1934 jaarlijks het kampgeld aan een tiental daartoe uitgenoodigde leden te vergoeden. Het was ook op initiatief van den vertegenwoordiger van de N.J.N. in de commissie, dat vanaf 1935 een apart lager kampgeld werd ingevoerd voor leiders in jeugdorganisaties.

De invloed van de N.J.N.-ers in de Leiderskampen is vooral geweest, dat zij de natuurhistorische interesse stimuleerden, en dat zij de instelling op een jongere generatie bevorderden. Tal van onkampsche gewoonten, als autobus-excursies, cafébezoek, al te nette tafelmanieren, hebben in de loop der jaren afgedaan, en plaats gemaakt voor bonte avonden en kampvuren, volksdans en community singing, kortom voor de jeugdige frischheid, die de Leiderskampen van de laatste zes jaren kenmerkt. Dat wil in 't geheel niet zeggen, dat ouderen zich in onze kampen niet op hun plaats zouden gevoelen! Nog in 1941 was de maximum-leeftijd der deelnemers boven de 70 jaar; er zijn altijd ouderen, die zich gaarne aan deze kampsfeer aanpassen, en zij worden even blijmoedig in de gemeenschap opgenomen als de achttienjarige jongsten.

Toen de N.J.N. de kat de bel had aangebonden, zagen wij voor en na ook andere jeugdleiders verschijnen; zoo kwamen tal van Padvinders van diverse groepen, verder leden van de N.T.B., A.J.C., V.C.S.B., V.C.J.C., N.B.A.S. en vele kleinere en plaatselijke groepeeringen, die allen in de beste harmonie samenwerkten,

en naar onze ervaring en naar eigen getuigenis veel aan onze kampen te danken hebben. In 1938 (Mook) en 1939 (Terschelling) maakten de leiders in jeugdorganisaties bijna de helft van de kampbevolking uit; onder de anderen trof men tal van onderwijzers en leeraren aan, die zeker ook als „jeugdleiders" beschouwd moeten worden. Wij kunnen dan ook zeggen, dat de Leiderskampen langzamerhand aan hun doel zijn gaan beantwoorden.

Niet onvermeld mag blijven, dat de door het Hoofdbestuur ten bate van het algemeen welzijn georganiseerde kampen in den loop der jaren bewezen hebben, ook voor de N.N.V. zelf van belang te zijn. De Leiderskampen zijn namelijk een uitstekende propaganda voor onze Vereeniging, en daar zij een jongere generatie bereiken, dan over 't algemeen in de N.N.V. aanwezig is (althans omstreeks 1935 was), voerden zij de N.N.V. jonge leden toe, waaraan deze stellig behoefte had. Eenige moeilijkheden bracht deze „verjonging" wel met zich mee, doch deze vonden een gelukkige oplossing in de oprichting der Jongerengroep einde 1938.

Enkele woorden zou ik thans nog willen wijden aan de natuurhistorische werkwijze in de kampen.

De Kampcommissie noodigt elk jaar een wisselend aantal deskundigen als „docent" uit, die des daags excursies leiden, en waarvan sommigen enkele avonden of middagen een voordracht of een practische cursus houden. Het programma is steeds zoo veelzijdig mogelijk; de ontwikkeling der moderne wetenschap in de richting van veld-onderzoek stelde ons telkens in staat, nieuwe takken van studie in het Leiderskamp te doen binnengroeien. Een belangrijke plaats nemen sinds vele jaren in: plantensociologie, hydrobiologie, ethologie (studie van de gedragingen, in het bijzonder der insecten), geologie (vooral ook veengeologie en soms agrogeologie of onderzoek van akkergronden), en sinds 1935 geografie, kennis van landschap en bevolking in onderlinge wisselwerking. Daarnaast werden boschbouw, vogels, mossen, gallen, enz. niet vergeten.

Het streven is steeds, den deelnemers niet in de eerste plaats feitenkennis bij te brengen (die ze toch weer vergeten), maar inzicht in het wezen en den samenhang der natuurverschijnselen. Het gaat er om, den jeugdleiders een basis te geven, waarop zij later verder kunnen gaan. Daarom speelt de zelfwerkzaamheid ook in de kampen een overwegende rol. Op den achtergrond van alle detailstudie staat steeds de organische samenleving van alle orga-

nismen, den mensch inbegrepen, en hun wisselwerking met het milieu.

Laten wij hopen, dat de N.N.V. nog tal van jaren in de gelegenheid zal zijn, de dankbare en vruchtdragende organisatie der Leiderskampen op zich te nemen!

Rinke-Tolman • Soest

Publicaties der Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging.

Reeds eerder - een decennium geleden - mochten wij er de aandacht op vestigen, dat een niet te onderschatten dienst bij het verwerkelijken van hetgeen de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging zich van den beginne af ten doel stelde, bewezen is door het vereenigingsorgaan **Natura**, dat in het jaar 1906 in de plaats is gekomen van het tot dien tijd in De Levende Natuur opgenomen **Maandblad der Nederl. Natuurhist. ver.** Tot 1 Januari 1921 kon men **Natura**, wat den omvang van het tijdschrift betreft, terecht kenschetsen als een zeer bescheiden periodiek, waarin niettemin een opgewekt natuurhistorisch leven tot uiting kwam. Van laatstgenoemden datum of is **Natura**, waaruit in de Nederlandsche dagbladpers voortdurend aanhalingen worden gepubliceerd, er echter aanmerkelijk op vooruitgegaan. Dit was te danken aan de omstandigheid, dat wijlen F. A. des Tombe, deze vol-